

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ

Στο κέντρο σχεδόν του μακεδονικού τριγώνου, που σχηματίζεται το Δίον, η Πύδνα και η Βεργίνα, βρίσκεται ο Κολινδρός, κωμόπολη συνδεδεμένη με τις πιο σημαντικές φάσεις της ελληνικής ιστορίας. Το ομώνυμο δημοτικό διαμέρισμα αποτελείται από δυο οικισμούς. Οι οικισμοί είναι ο Κολινδρός και τα Παλιάμπελα. Η εξαιρετική στρατηγική του θέση, καθώς ελέγχει την πεδιάδα και τις δυτικές ακτές του Θερμαϊκού, αλλά και την κίνηση των δρόμων που διασχίζουν την Πιερία και τις διαβάσεις προς την Ημαθία, σφράγισε και τη δική του ιστορική πορεία στους αγώνες του Ελληνισμού:

Ανασκαφές στα Παλιάμπελα.

1. Νεολιθική εποχή 5.500π.Χ-4.300 π.Χ

Οι πρώτες ενδείξεις ύπαρξης οικισμού προέρχονται από την αρχαιολογική έρευνα στα Παλιάμπελα Κολινδρού, η οποία έχει αποκαλύψει στοιχεία για την κατοίκηση και τη ζωή μιας προϊστορικής κοινωνίας του 5.500 π.Χ. Το αρχαιολογικό αυτό έργο είναι μια διεθνής προσπάθεια που έχει ως στόχο τη συστηματική έρευνα, την διαχείριση και την αξιοποίηση του προϊστορικού οικισμού των Παλιαμπέλων του δήμου Κολινδρού.

Το πρόγραμμα εγκαινιάστηκε το 1999 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Διεξάγεται από το Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης, υπό τη διεύθυνση του καθ. Κωνσταντίνου Κωστάκη,

σε συνεργασία με την Αγγλική Αρχαιολογική σχολή και το πανεπιστήμιο Σέφιλντ της Μεγάλης Βρετανίας.

Μέχρι σήμερα η ανασκαφή έχει αποκαλύψει σημαντικά αρχιτεκτονικά στοιχεία, όπως οι τάφοι, οι λίθινοι περίβολοι του οικισμού και οι λιθόστρωτες αυλές των σπιτιών και πλήθος ευρημάτων και διατροφικών καταλοίπων. Ο συνδυασμός τους με τις επιμέρους παλαιοπεριβαλλοντικές, πειραματικές και εθνογραφικές μελέτες που συντελούνται στο πλαίσιο του αρχαιολογικού προγράμματος αποτελεί την αφετηρία για την κατανόηση της ζωής των ανθρώπων κατά την νεολιθική και όχι μόνο περίοδο στην περιοχή αυτή.

Τα Παλιάμπελα αναφέρονται για πρώτη φορά από τον αρχαιολόγο Δ. Γραμμένο που βρέθηκε στην περιοχή σε μια προσπάθεια εντοπισμού και καταγραφής προϊστορικών βάσεων.

Με βάση κάποια διαγνωστικά επιφανειακά ευρήματα η θέση χρονολογήθηκε στη Νεολιθική εποχή (6.500-4000 π.Χ.). Τη θέση επισκέφτηκαν αρκετοί ερευνητές, αλλά το ουσιαστικό βήμα για την αρχή της αρχαιολογικής μελέτης έγινε με το χαρακτηρισμό της θέσης ως αρχαιολογικό χώρο το 1995 από τους αρχαιολόγους Μ. Μπέσιο και Μ. Παππά.

Το ερευνητικό πρόγραμμα της ανασκαφής των Παλιαμπέλων Κολινδρού Πιερίας εγκαταστάθηκε το 1999, όταν με επικεφαλής τον καθ. Κ. Κωστάκη μια ομάδα από το Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης και μια ομάδα από το Παν/μιο του Σέφιλντ πραγματοποίησαν δοκιμαστική επιφανειακή έρευνα στο χώρο του προϊστορικού οικισμού.

2.Ρωμαϊκή εποχή 2000 π.Χ-325 μ.Χ

Σύμφωνα με μια ζωντανή παράδοση τον πυρήνα του συνοικισμού συγκρότησαν τον 4^ο αι.π.Χ. κάτοικοι της Πύδνας έπειτα από την καταστροφή της πόλης τους από τον Φίλιππο Β΄ πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου ή και τον εξαναγκασμό τους σε μετοικεσία στα μέρη αυτά από τον Αρχέλαο, το βασιλιά της Μακεδονίας. Την παράδοση αυτή ενισχύει η μνημειακή τοπογραφία και ιδίως οι τάφοι της ελληνιστικής εποχής (323-30 π.Χ), όπως αποδείχθηκε από τις πήλινες ή γυάλινες δακρυδόχους και τα άλλα κτερίσματα που περιείχαν. Ένας μάλιστα τάφος, που αποκαλύφθηκε το 1928 και γκρεμίστηκε για να ανοιχτεί ο δρόμος στην είσοδο της κωμοπόλεως, ήταν όμοιος με άλλους αρχαίους Μακεδονικούς τάφους, όπως αυτός που βρέθηκε στην Καρίτσα και ανάγεται στον 3^ο π.Χ. αιώνα, κατά τη γνώμη του καθηγητή Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Στρατή Πελεκίδη. Επίσης, ανακαλύφθηκε και άλλος τάφος ελληνιστικής εποχής στη θέση Τσικρινά 1χλμ από τον Κολινδρό που περιείχε εκτός από τα κόκκαλα του νεκρού και δακρυδόχους και νομίσματα του Φιλίππου Β΄(359-336 π.Χ.) και του Κασσάνδρου(306-298 π.Χ.). Τέλος, έχουν βρεθεί θραύσματα αγγείων, συντρίμμια αναγλύφων, επιτύμβιες στήλες, επιγραφές, νομίσματα, βέλη, δόρατα κτλ. κατά τη θεμελίωση κτηρίων, άνοιγμα δρόμων, όργωμα χωραφιών κλπ. μέσα στον Κολινδρό και την περιοχή του τα οποία, ωστόσο, δεν μελετήθηκαν.

Ο γάλλος αρχαιολόγος Heuzey.

και έναν αρκετά μεγάλο αριθμό νομισμάτων, που είχαν μαζέψει από διάφορα μέρη...».

Σ' αυτό, λοιπόν, το ιστορικό σταυροδρόμι κτισμένος ο Κολινδρός από τον 4^ο αιώνα-επάνω ή κοντά σε παλαιότερο ιστορικό οικισμό- σμίλεψε την ιστορική του φυσιογνωμία και έγραψε σελίδες δόξας.

3.Βυζαντινή εποχή (325 μ.Χ-1430 μ.Χ)

Η πρώτη μαρτυρία, που φωτίζει το ιστορικό πρόσωπο του Κολινδρού, χρονολογείται το 1001, όταν ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Βασίλειος Β΄ αποκατέστησε το μακεδονικό σύνορο με την ανακατάληψη των πόλεων Βέροια, Κολινδρού, Σερβίων και Εδέσσης. Η επόμενη γραπτή μαρτυρία για τον οικισμό είναι ένα δωρητήριο έγγραφο του 1384, που αποτελεί το πρώτο ασφαλές στοιχείο για την ύπαρξη του Κολινδρού κατά τον 14^ο αιώνα με τον έναν Βυζαντινό πύργο, τον οποίο είδε ο αρχαιολόγος Heuzey, όταν πέρασε το 1858 από τον Κολινδρο « Μου έδειξαν- γράφει- τα ερείπια ενός Βυζαντινού πύργου». Τον πύργο κατεδάφισε το 1876 ο Επίσκοπος Κίτρους Μελέτιος για να κτίσει με τις πέτρες του τον περίβολο του νεκροταφείου του Αγίου Δημητρίου, αφήνοντας μόνο ένα τμήμα πάνω από τα θεμέλια του (σήμερα υπάρχει ο λάκκος με τας θεμέλιά του).

Το κάστρο αυτό των Βυζαντινών πρέπει να κτίσθηκε εκεί για τη στρατηγική του θέση, μια που δεσπόζει ενός μεγάλου τμήματος της πεδινής περιοχής και των δυτικών ακτών του Θερμαϊκού και μπορεί να εποπτεύει την κίνηση των δρόμων, που διέσχιζαν την Πιερία από Ν. προς Β. κι αντίθετα, και τις προς τον Αλιάκμονα και την Βέροια διαβάσεις.

Έτσι, με τον καιρό και με πυρήνα το κάστρο άρχισε να σχηματίζεται ο συνοικισμός και να μεγαλώνει, ώστε να εξελιχθεί σε μια σημαντική κωμόπολη, ένα μεγάλο για την εποχή του κεφαλοχώρι, που διατήρησε την ελληνικότητα του από τη σύσταση του ως σήμερα.

Οι παραδομένοι στη θεία λατρεία και σωζόμενοι μέχρι σήμερα ναοί του Αγ.Γεωργίου, της Αγ. Θεοδώρας, της Αγ. Παρασκευής και του Αγ. Δημητρίου είναι Βυζαντινοί και κανένας από αυτούς δεν κτίστηκε τον καιρό της τουρκοκρατίας, διότι είναι γνωστό, ότι οι Τούρκοι δεν επέτρεπαν την ανέγερση νέων ούτε την επέκταση των παλαιών και μάλιστα τεσσάρων, παρά μόνο την ανακαίνιση και την επισκευή τους στις παλιές

τους διαστάσεις ύστερα από την έκδοση φερμανιού του Σουλτάνου.

Το εντυπωσιακό ξυλόγλυπτο τέμπλο του Αγίου Γεωργίου.

Ο ναός του αγίου Γεωργίου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και θεωρείται ο αρχαιότερος όλων. Λόγω του ότι ο Κολινδρός ήταν η έδρα της Επισκοπής Κίτρους και η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου ήταν ο καθεδρικός ναός της Επισκοπής σώζονται εκεί χιλιάδες κειμήλια ιστορικής σημασίας. Από τα 6500 κειμήλια που έχουν καταγραφεί στην Πιερία τα 1300 βρίσκονται στον Κολινδρό. Ο ναός του Αγίου Γεωργίου είναι ο παλαιότερος ναός του χωριού και χρονολογείται στα 1750μ.Χ.

Ήταν πετρόχτιστος με ξύλο σε ρυθμό βασιλικής, ενώ είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακό το ξυλόγλυπτο τέμπλο με αρκετά βαθύ ανάγλυφο, καθώς και οι κολώνες του ναού που είναι ατόφιοι κορμοί δέντρων 300 χρόνων. Πολλά κειμήλια υπέστησαν καταστροφή το 1878, κατά την Επανάσταση του Ολύμπου, η οποία ξεκίνησε από τον Κολινδρό με πρωτεργάτη τον Επίσκοπο Κολινδρού Νικόλαο Λούση και υπήρξε η “μαγιά” του Μακεδονικού Αγώνα.

Η παλαιολόγια εικόνα δυο όψεων(στη μια πλευρά απεικονίζεται η Παναγία βρεφοκρετούσα και στην άλλη ο Χριστός κρατώντας ευαγγέλιο).

Μεταξύ των κειμηλίων που σώζονται στο ναό είναι -η εντυπωσιακών διαστάσεων-παλαιολόγια εικόνα που είναι ζωγραφισμένη και στις δύο όψεις και επιζωγραφισμένη πάνω από παλαιότερες αγιογραφίες. Στο ταβάνι του ναού βρέθηκε επικασσιτερωμένος δίσκος με επιγραφή με βυζαντινίζοντα γράμματα σε δυο κυκλικές σειρές, αλλά και λείψανα ανθρώπινου σκελετού και μικρά σιδερένια εργαλεία, όπως

μυτερά κοπίδια κλπ. που ίσως να ανήκουν στον τεχνίτη του οποίου βρέθηκε ο σκελετός. Οπωσδήποτε παραμένει μυστήριο η παρουσία του κάτω από τη στέγη του ναού αυτού.

4. Τουρκοκρατία (1430 μ.Χ- 1912 μ.Χ)

Η πτώση της Κων/πολης είναι μια μεγάλη στιγμή στην ιστορία της Ευρώπης και του κόσμου και ένας μεγάλος σταθμός της ελληνικής ιστορίας που άσκησε σημαντικότερη επίδραση όχι μόνο στις τύχες αλλά και στη διαμόρφωση του ελληνισμού. Έτσι, ολόκληρο το έθνος έχασε την πολιτική του υπόσταση, αλλά απέκτησε την ενότητα του κάτω από τον ξένο ζυγό. Ο λαός απελπισμένος, ταπεινωμένος ζει την άθλια ζωή του με μόνη παρηγοριά τη θρησκεία και την εκκλησία που του εμπνέει την καρτερία και του δίνει την ψυχική δύναμη να αγωνιστεί για την επιβίωση του. Άρχισε, λοιπόν, ένας σκληρός αγώνας για την απόκτηση της πολυπόθητης λευτεριάς. Η φυγή από της πανάρχαιες εστίες των προγόνων ήταν ένα μέσο αντίδρασης για την αποφυγή των δεινών. Ιχνογρα

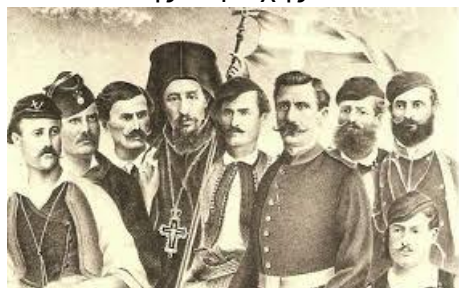
φώντας με αδρές γραμμές την ιστορική πορεία του Κολινδρού, ο μικρός αυτός τόπος υπερασπίστηκε με πάθος την ταυτότητα και την ευγένεια της καταγωγής του, την ιστορική του συνέχεια και τη φυλετική του συνοχή.

Μετά την τουρκική κατάκτηση (1430), όταν οργανώθηκε η διοίκηση στις κυριευθείσες χώρες, ο Κολινδρός υπάχθηκε στην επαρχία-υποδιοίκηση (τουρκ. Kaza) Βεροίας. Στοιχεία, που περιέχονται στα τουρκικά αρχεία κυρίως της Βέροιας, δίνουν μια παραστατική αλλά και ζοφερή εικόνα της κατάστασης που επικρατούσε στην περιοχή και την περιφέρειας της. Οι λεηλασίες, οι φόνοι, οι απαγχονισμοί, η βίαιη επιβολή του εξισλαμισμού και η ειδικότερη μορφή του, το παιδομάζωμα, συνιστούν την πραγματικότητα του ελληνισμού κατά την παραγμένη εκείνη περίοδο.

Η γεωγραφική θέση, το πεδινό έδαφος και η παρουσία μεγάλων τουρκικών δυνάμεων δεν ευνοούσαν την οργάνωση κινήματος που θα απέβλεπε στην απολύτρωση της μαρτυρικής χώρας από τον ζυγό των Τούρκων. Πολλές εξεγέρσεις ήταν άμεσα καταδικασμένες σε αποτυχία. Έτσι, το μόνο καταφύγιο ήταν οι ορεινοί όγκοι του Ολύμπου, των Πιερίων και του Βερμίου. Όταν, λοιπόν, ξέσπασε η επανάσταση στην ιερή γη της Μακεδονίας, ο Κολινδρός βρέθηκε στο επίκεντρο του αγώνα. Στη μάχη της Φούντας, επικεφαλής της οποίας ήταν ο Κολινδρινός κλεφταρματωλός Διαμαντής, οι πολυάριθμες ορδές των Τούρκων αντιμετώπισαν τους γενναίους υπερασπιστές της και τους ανάγκασαν να συμπυκνωθούν στην Καστανιά. Η αποφασιστική σύγκρουση έγινε στον Πύργο των Λαζαίων με τραγική κατάληξη για τις ελληνικές δυνάμεις. Τα γεγονότα αυτά καταγράφει ο αγωνιστής του '21 και συγγραφέας απομνημονευμάτων Ν. Κασομούλης, ο οποίος εγκωμιάζει τη στρατηγική θέση του Κολινδρού.

Ωστόσο, ορόσημο και κορύφωση ηρωισμού αποτέλεσε η επανάσταση της 20^{ης} Φεβρουαρίου του 1878, «η ανταρσία» όπως ονομάστηκε. Ο ασίγαστος πόθος της ελευθερίας και η μακρά παράδοση απελευθερωτικών αγώνων για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού οδήγησαν τους κατοίκους στην εξέγερση και στην επίσημη κήρυξη της επανάστασης του Κολινδρού, τη σημασία της οποίας έχει πλέον αποδεχθεί η σύγχρονη ελληνική ιστοριογραφία.

Ηγετική μορφή της επανάστασης υπήρξε ο επίσκοπος Κίτρους Νικόλαος Λούσης. Ως έμπειρος πολέμαρχος καθοδήγησε το αυθόρμητο και γενικό ξέσπασμα των κατοίκων της περιοχής ενάντια στον κατακτητή και έδωσε πρώτος το σύνθημα της θυσίας και του αγώνα πυρπολώντας το επισκοπικό μέγαρο, για να μη πέσουν τα ιερά κειμήλια στα χέρια των Τούρκων, καθώς πλησίαζε η λαίλαπα. Ο τραγικός επίλογος για τους επαναστάτες γράφτηκε στη μονή Αγίων Πάντων, όπου είχαν καταφύγει τα

Ο Επίσκοπος Κίτρους Νικόλαος Λούσης αρχηγός της «ανταρσίας» του Κολινδρού το 1878 ανάμεσα στους οπλαρχηγούς του

γυναικόπαιδα, με προτροπή του επισκόπου. Αυτός υπήρξε ο τόπος του μαρτυρίου τους, ενώ ο ίδιος ο Λούσης μετά από περιπέτειες βρέθηκε πρόσφυγας στον Πειραιά, όπου πέθανε με την πίκρα της αποτυχίας, αλλά με ήρεμη την συνείδηση του ότι έκανε το χρέος του προς την πατρίδα.

5.Μακεδονικός Αγώνας και απελευθέρωση Κολινδρού (17 Οκτωβρίου 1912)

Η επανάσταση του Ολύμπου υπήρξε πηγή έμπνευσης και αφετηρία του νέου Μακεδονικού Αγώνα(1904—1908) που άρχισε να διαγράφεται στον ορίζοντα μετά την ανατροπή του βουλγαρικού οράματος στο συνέδριο του Βερολίνου (1878).

Ο Κολινδρός, όπως και ολόκληρη η Πιερία, δεν

ανήκε στην περιοχή των συγκρούσεων των Ελλήνων ανταρτών και των Βουλγάρων κομιτατζήδων, ωστόσο οι κάτοικοι και ενεργό μέρος πήραν στον αγώνα προσφέροντας κάθε είδους ηθική και υλική υποστήριξη και συντέλεσαν στη νικηφόρο έκβαση του με συγκινητική προθυμία, ανιδιοτέλεια και αυτοθυσία. Η προσφορά αυτή του Κολινδρού υπήρξε πολύτιμη και αποτελεί μια λαμπρή σελίδα της ιστορίας του.

Η πιο κοντινή για τον Κολινδρό περιοχή, που έγινε το πεδίο του Μακεδονικού Αγώνα στην κεντρική Μακεδονία ήταν το Ρουμλούκι. Η λίμνη των Γιαννιτών «ο βάλτος» ήταν το επίκεντρο του αγώνα, καταφύγιο και ορμητήριο των αντάρτικων σωμάτων. Η ενεργός συμμετοχή των Κολινδρινών άρχισε νωρίτερα πριν ακόμη συσταθούν κατά τόπους οι Εθνικές Επιτροπές. Ήδη από το 1903 κατατάχθηκαν στα αντάρτικα σώματα οι Σωτήριος Τούμπας και Αθανάσιος Μακρής, που έγιναν οπλαρχηγοί, ο Δημήτριος Μαντικός ή Χρυσάφης, ο Δ. Χλημές, ο Αριστοτέλης Γαγάκας, ο Δημ. Πολυζόπουλος κ.α, που συνεργάστηκαν με τον καπετάν Μαλέα.

Από το 1904, όμως, όταν έφτασε στη Μακεδονία από την Αθήνα ο Παύλος Μελάς με το μικρό σώμα του έχοντας μαζί του σύντροφο, οδηγό και σύμβουλό του τον Σωτήρη Αργυρίου Νάνο, που γνώριζε καλά τον τόπο, τότε εκδηλώθηκε περισσότερο ενδιαφέρον και μεγαλύτερη προθυμία για μια ευρύτερη συμμετοχή των Κολινδρινών στο μακεδονικό αγώνα.

Πέντε και πλέον αιώνες σκλαβιάς έχουν περάσει. Ο Τούρκος δυνάστης με τη βία, τις στερήσεις και τον τρόπο επέβαλλε την κυριαρχία του, όμως δεν μπόρεσε να ξεριζώσει από τις ψυχές τον πόθο της ελευθερίας και την ελληνική συνείδηση των σκλαβωμένων, που περίμεναν την μεγάλη ώρα της απελευθέρωσης!

Και η μεγάλη αυτή ώρα ήρθε! Ήταν η ιστορική για τον Κολινδρό μέρα της 17 Οκτωβρίου 1912, Τετάρτη. Εννιά το πρωί έφτασε σαν προπομπός του ελληνικού στρατού μια δυάδα ελλήνων αξιωματικών, ο Αλέξανδρος Ζάννας και ο Νικόλαος Πετρωτός. Στον Κολινδρό από την 11^η πρωινή είχε καταλυθεί η τουρκική κυριαρχία. Ο μουδέρης (κατώτατος δικαστικός και πολιτικός άρχων στην διοικητική ιεραρχία της τουρκικής αυτοκρατορίας), είχε φύγει τη νύχτα της 10 Οκτωβρίου ακολουθούμενος και από τους Τούρκους τζαντερμάδες –τους χωροφύλακες. Πολιτοφυλακή από νέους Κολινδρινούς οπλισμένους κρατούσε την τάξη. Τ' απομεινάρια των ανταρτικών σωμάτων ο ι πρόσκοποι, όπως τους έλεγαν, συνεργαζόταν με το στρατό. Είχαν αποκόψει τις τηλεφωνικές και τηλεγραφικές επικοινωνίες ως τον Αλιάκμονα για να

βοηθήσουν και να επιταχύνουν την προέλαση της VII Μεραρχίας υπό τον συνταγματάρχη πυροβολικού Κλεομ. Κλεομένην, που είχε χωρισθεί σε δυο φάλαγγες, στην πρώτη των οποίων ανήκε το 8^ο Ευζωνικό τάγμα υπό τον λοχαγό Κ. Μαζαράκη και ένα τμήμα πεζικού υπό τον λοχαγό Μ. Κολοκοτρώνη. Η φάλαγγα αυτή ξεκινώντας από το Καρακόλι (βόρεια της Μονής Πέτρας) βάδισε προς Κίτρος (Πύδνα)- Καστανιά-Κολινδρό, όπου έφτασε στις 2 μ.μ. περίπου της 17 Οκτωβρίου 1912. Οι κάτοικοι με επικεφαλής την τότε Δημογεροντία, πρόεδρος της οποίας ήταν ο Βασίλης Μανώλας, υποδέχθηκαν τους ελευθερωτές με χαρά, ενθουσιασμό και ζητωκραυγές, τους φιλοξένησαν στα σπίτια τους και στη συνέχεια μερίμνησαν για τη συλλογή και προώθηση εφοδίων, μέχρι να μπει νικηφόρος ο ελληνικός στρατός στην Θεσσαλονίκη.

Θέση

Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Αεροδρόμιο "[Μακεδονία](#)" και τα αστικά κέντρα [Θεσσαλονίκης](#) (50 χλμ.), [Κατερίνης](#) (40 χλμ) και [Βέροιας](#) (40 χλμ), με θέα στο όρος [Όλυμπο](#), στο [Θερμαϊκό κόλπο](#) και στον ποταμό [Αλιάκμονα](#). Η θέση του είναι στις βορειοανατολικές παρυφές των [Πιερίων](#) όρεων, σε υψόμετρο από 250 έως 350 μέτρα.

Ονομασία

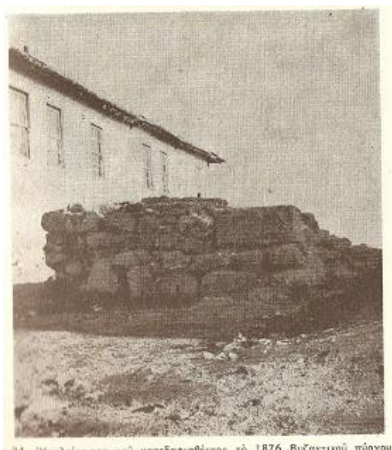
Υπάρχουν τρεις διαφορετικές εκδοχές σχετικά με την προέλευση του ονόματος Κολινδρός (ή Κουλιντρό κατά την τοπική διάλεκτο). Σύμφωνα με την πρώτη, η οποία επαληθεύεται τόσο ιστορικά όσο και γλωσσολογικά, προήλθε από τη τουρκική λέξη *κουλέ*, η οποία στις σλάβικες γλώσσες μετατρέπεται σε 'κόλια' ή 'κούλια' (και σημαίνει 'πύργος' ή και *φυλακή+άντρο=κρησφύγετο*). Όντως, η ύπαρξη θεμελίων Βυζαντινού πύργου σε τοποθεσία (η οποία φέρει και το όνομα 'πύργος') κοντά στην εκκλησία της Αγίας Θεοδώρας επαληθεύει την εκδοχή. Ο συγκεκριμένος πύργος 'αποδομήθηκε' επί Τουρκοκρατίας προκειμένου να φτιαχτεί η περίφραξη του κοιμητηρίου του χωριού, του Αγίου Δημητρίου. (Μάλιστα, εκείνη την εποχή η Επισκοπή έδρευε στο χωριό και πρώτος ο Δεσπότης έριξε την πρώτη πέτρα του πύργου στο έδαφος, «αναλαμβάνοντας», με αυτόν τον τρόπο, την ευθύνη προς τις Τουρκικές αρχές για την καταστροφή περιουσίας του Οθωμανικού κράτους. Στη συνέχεια όλοι οι άντρες του χωριού στήθηκαν σε μία γραμμή, που ξεκινούσε από την τοποθεσία του πύργου και κατέληγε στην τοποθεσία του νεκροταφείου, και πέρασαν από χέρι σε χέρι τις πέτρες μεταφέροντάς τες, έτσι, στην άλλη άκρη του χωριού. Η ημέρα εκείνη έχει μείνει ζωντανή στην

τοπική ιστορική μνήμη και στην τοπική προφορική ιστορία). Το γεγονός ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα ούτε ένας άλλος οικισμός με το ίδιο όνομα στηρίζει αυτή την εκδοχή.

Η δεύτερη (από μερικούς κατοίκους) υποστηρίζει ότι προήλθε από το *κόρη*, δηλ. την ύπαρξη των πολλών κορασιών, και την λέξη *άντρο* = *Παρθενώνας*.

Η τρίτη και η πιο πιθανή εκδοχή, έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα. Ήρθε στο φως περί το 1960, όταν στην περιοχή του Λιβαδίου Πιερίας αποκαλύφθηκε κατά την διάρκεια εκσκαφής για ανέγερση οικίας, σε βάθος 1,00 μ. μαρμάρινος τάφος κούρου με αγγεία και κτερίσματα, στην πλάκα του οποίου υπήρχε χαραγμένη η επιγραφή *κούρος*. Στην ανάλυση του αρχαίου αυτού ελληνικού ονόματος, δηλαδή *κούρος* + *δέντρο* = *ξυλοκόπος*.

Η άποψη για το φυτό *κόλιανδρος* είναι εντελώς αβάσιμη και κατασκευασμένη. Διότι δεν υπάρχει στην περιοχή τέτοιο φυτό ούτε υπήρξε ποτέ. Η άποψη αυτή για την ονομασία κυκλοφόρησε στην επταετία για λόγους σκοπιμότητας. (Επίσκεψη του Παττακού στον Κολινδρό το 1971, λόγω και της ύπαρξης του στρατόπεδου ανεπιθυμητών, που ήταν κολαστήριο για τους "κρατούμενους" στρατιώτες δεν βόλεψε η πρώτη πιθανότατη εκδοχή).

Τμήμα του βυζαντινού πύργου

Ανασκαφές στα Παλιάμπελα

Ιστορία

Πιθανότατα κτίστηκε πριν από το 14ο αιώνα στη θέση αρχαίου πολισματος των Αλεξανδρινών χρόνων.

Υποστηρίζεται από πολλούς ότι ο [Αλέξης Ζορμπάς](#), ήρωας του ομώνυμου έργου του Νίκου Καζαντζάκη, ως υπαρκτό πρόσωπο καταγόταν ή και έζησε στον Κολινδρό, όπου βρίσκεται το πατρικό του σπίτι. Ο πατέρας του Ζορμπά ασχολούνταν εκεί με το εμπόριο γεωργικών προϊόντων.

Το [1821](#) οπλοφόροι με επικεφαλής το [Θεόφιλο Καΐρη](#) και το Γρηγόρη Ζούλα πολιορκήσαν την τουρκική φρουρά του Κολινδρού. Ο Κολινδρός έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη [Μακεδονική επανάσταση του 1878](#), καθώς και στο [Μακεδονικό Αγώνα](#) με κυριότερο Μακεδονομάχο τον οπλαρχηγό [Αθανάσιο Χατζόπουλο \(καπετάν Μακρή\)](#).

Ο Κολινδρός υπήρξε θερινή κατοικία του επισκόπου Κίτρους το 19ο αιώνα.

Ο Αλέξης Ζορμπάς

Ο Επίσκοπος Κίτρους Ν. Λούσσης

Υποδομή

Στον Κολινδρό λειτουργεί τράπεζα, [ειρηνοδικείο](#), υποθηκοφυλακείο, ταχυδρομείο, ένα γυμνάσιο-λύκειο, δύο δημοτικά, βρεφονηπιακός, δύο γήπεδα ποδοσφαίρου (η τοπική ομάδα Αναγέννηση Κολινδρού αγωνίζεται στη Β΄ ερασιτεχνική από την περίοδο 2007-08) και μπάσκετ, κολυμβητήριο, αγροτικό ιατρείο, πολιτιστικό κέντρο, ΚΑΠΗ, βιβλιοθήκη, ένα ξενοδοχείο, αθλητικό κέντρο, ανοιχτό θέατρο, αθλητικός ξενώνας, εστιατόρια, τρία πολυκαταστήματα, μπαρ και καφενεία. Υπάρχουν τέσσερις μεγάλες εκκλησίες, ο Άγιος Δημήτριος, ο Άγιος Γεώργιος, η Αγία Παρασκευή και η Αγία Θεοδώρα. Στην είσοδο του Κολινδρού είναι τα Πλωρία (Πελώρια), λόφος που έκρυβε το χωριό από το δημόσιο δρόμο (την σημερινή παλιά εθνική οδό). Όλοι σχεδόν οι κάτοικοί του είναι ντόπιοι και καλλιεργούν [καπνά](#). Φημισμένα είναι τα [κεράσια](#) του. Στον Κολινδρό βρίσκεται και το μεγαλύτερο πλατάνι της Ελλάδας στην περιοχή Βίλες. Το [1992](#) ιδρύθηκε Μακεδονικό Μουσείο. Τα εγκαίνια του Λαογραφικού Μουσείου ^[2] έγιναν τον Ιούλιο του [2007](#).

Το καμπαναριό του Αγίου Γεωργίου Η εκκλησία

Εκπαίδευση

Το Πρώτο δημοτικό σχολείο Κολινδρού είναι εξαθέσιο και βρίσκεται στον [Κολινδρό](#). Στέκει πλάι στο γκρεμό, που δημιουργεί η μια όχθη του ρέματος Βούθηκα^[3]. Το πρώτο δημοτικό λειτουργεί σε ένα παλιό κτίριο νεοκλασικού ρυθμού. Απειλείται από κατολισθήσεις. Το χειμώνα του [2006](#), μια κατολίσθηση παρέσυρε το κτίριο των τουαλετών και μέρος του προαύλειου. Λειτουργεί ως σχολείο περίπου έναν αιώνα. Στην κεντρική σάλα του έχουν γίνει σημαντικές και ιστορικές για το χωριό εκδηλώσεις και συνελεύσεις τώρα ανακαινίστηκε και βρίσκεται σε άριστη κατάσταση. Το κτίριο είναι ένα απομεινάρι της παλιάς εποχής. Στον εμφύλιο λειτούργησε ως φυλακή και δικαστήριο. Το [1850](#) κτίστηκε το πρώτο διδακτήριο "εκ θεμελίων" κοντά στο κτίριο της Επισκοπής με τη γενναία χορηγία του [Επισκόπου Βράτσης Αγαπίου](#) στο χώρο όπου σήμερα βρίσκεται το σχολείο. Στα 1878 μετά την ανταρσία και την πυρπόληση της Επισκοπής φαίνεται ότι και το "Σχολείο Βράτση" όπως το έλεγαν έπαθε ανεπανόρθωτες ζημιές. Αργότερα ο Επίσκοπος Κίτρος [Παρθένιος](#) επεδίωξε να ξανακτίσει το Σχολείο, οπότε στις [14 Μαΐου](#) του [1914](#) κάνει τα εγκαίνια του νέου διδακτηρίου με την βοήθεια των κατοίκων και των εξ Αμερικής Κολινδρινών. Εκτός αυτού, στην κωμόπολη υπάρχει και το 2ο Δημοτικό Σχολείο.

Ο Επίσκοπος Αγάπιος Βράτσης

Το 1^ο Δημοτικό σχολείο

Πολιτισμός

Στο χωριό τηρούνταν κάθε Μάιο η *Γιορτή των Κερασιών*, με τραγούδια και χορούς. Οι εκδηλώσεις γίνονταν την περίοδο που μαζεύονται τα κεράσια. Προσφέρονταν στους συμμετέχοντες άφθονα κεράσια. Τα τελευταία χρόνια η γιορτή ατόνησε και σήμερα δεν εορτάζεται πλέον.

Κάθε χρόνο στις 28 Οκτωβρίου τελείται μεγαλόπρεπη παρέλαση που συνοδεύεται από παραδοσιακούς χωρούς.

Το Πάσχα γίνεται μια μεγάλη λιτανεία γύρω από το χωριό. Αμέσως μετά την λήξη της λειτουργίας συνηθίζεται να μοιράζονται πασχαλινά αυγά στους πιστούς. Γυρνώντας στα σπίτια τους οι κάτοικοι απολαμβάνουν το παραδοσιακό τοπικό τσουρέκι και τη ρυζόπιτα, ένα γευστικό "υποκατάστατο" του ρυζόγαλου, που γίνεται από τα περισσεύματα της ζύμης του τσουρεκιού.

ΔΩΡΗΤΕΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΔΩΡΗΤΗΣ-ΧΟΡΗΓΟΣ	ΕΙΔΟΣ
Αγαπίδου Θέκλα	Κρεβατόγυρο-σταυρός-χράμια κλπ.
Αδαμαντίδης Ηλίας	Παλιά πόρτα
Αβραάμ Βασιλική	Αργαλειός
Αβραάμ Κων/νος	Κονσόλα-καμινέτο
Αστερίου Αντώνιος	Ροκάνα- φωτογραφίες
Βαϊράμης Αθανάσιος	Αγροτικά εργαλεία
Βασιλόπουλος Γεώργιος	Ιστορικά αρχεία
Βιάννης Όθωνας	Σίδερο με κάρβουνα
Βλαχονικόλα Ελισσάβετ	Διάδρομοι-χράμια-βελόντζες
Βόγιας Αστέριος(Αμπελάκια)	Κάρτα Ρήγα Φεραίου-Μ. Αλεξάνδρου
Βουδρυάς Κων/νος	Ένα κρασί
Βρακόπουλος Γρηγόριος	Σχεδιασμός ταμπλώ
Γαλάνη Ελένη	Κούνια-γκαζιέρα
Γαλάνης Νικόλαος	Κινηματογραφική μηχανή
Γαλάνης Σπυρίδων	Κινηματογραφική μηχανή
Γαλατσόπουλος Παναγιώτης	Δωρεά η οικία του μουσείου
Γιαλιά Σοφία	Κάδρα-πετσετάκι-σεμέν
Γερομίχαλος Θωμάς	Έπιπλο
Γκέκας Διονύσιος	Είδη προικός-έπιπλα
Γκέκα Χαρίκλεια	Είδη προικός- ντουλάπα- τραπέζι
Γκουλιόβα αδερφές	Είδη παντοπωλείου- τραπέζι-κρεβάτι
Γλυκού Ελένη	Ρολόι τοίχου
Γούλας Σωτήριος	Λαδίκια (1)-τσουκάνια (2)
Δαραής Αντώνιος	Είδη παντοπωλείου-ρυζόμυλος-φωτογραφίες
Δασκαλάκη Άννα	Κουρτίνες-μαξιλάρια
Δασκαλάκη Αφροδίτη	Κάδρο-πετσέτα
Δασκαλάκη-Λάκη Φανή	Εργόχειρα-κενήματα
Δασκαλάκης Βασίλειος	Φωτογραφικό αρχείο
Δεληγιάννη Καίτη	Κάσα καπνού-φωτογραφικό υλικό
Διαμαντόπουλος Νικόλαος	Είδη παντοπωλείου
Δούλια Ηρώ	Δερμόνι
Ελευθεροχωρινός Ηλίας	Κορνίζα (σχέδιο του δημαρχείου)
Ευγενικάκη Μαρία	Προτομές Αλεξάνδρου-Βενιζέλου
Ζιάκας Κων/νος	Συλλογή τσαγκαράδικου
Θεοδώρου Αργ.-Ευτέρπη	Κάδρα
Θεοχαροπούλου Μαρία	Είδη οικιακής χρήσης- καρέκλες
Θεοχαρόπουλος Ευάγγελος	Αγροτικά εργαλεία
Θεοχαροπούλου Ελένη	Είδη οικιακής χρήσης-τραγούδια
Θεοχαρόπουλος Ιωάννης	Μεταφορά επίπλων και σκευών
Ιατρού Αθανάσιος	Βάση προτομής
Καλαφάτης Γεώργιος	Αγροτικά εργαλεία
Καλιάκος Θεόδωρος	Φανάρια
Καμουζάς Γρηγόριος	Καβουρντιστήρι
Κανδήλα Άννα	Υαλικά
Κάνος Παναγιώτης	Αλέτρι σιδερένιο
Κάνουρα Αλκμήνη	Κεντήματα-ράψιμο κουρτινών
Κάνουρας Δημήτριος	Τσίπουρο
Κάνουρας Θεόδωρος	Αγροτικά εργαλεία
Καπετάνιου Βασιλική	Κουβέρτες- διάφορα σκεύη

Καραμπούτας Βασίλειος	Σόμπα-ραντιστήρα
Καραντώνας Οδυσσεάς	Σουγιάς του 1850
Καραπιπέρη Κων/ντία	Τραπεζομάντιλο
Καταχιώτης Βασίλειος	Φουρνόφτυαρο
Καταχιώτη Ελένη	Συντήρηση υλικών
Κατσιάνος Αχιλλέας	Αγροτικά και οικιακά είδη
Κατσιάνος Ιωάννης	Δίσκο πικάπ
Κατσιάνος Κων/νος	Φωτογραφικό υλικό
Κοιλιάς Ηλίας	Καντάρι- λυκοπαγίδα -λειμαριά
Κομπατσιάρης Ελευθέριος	Πατάκια (3)
Κομπατσιάρης Όθων	Γαβάθα κρασιού- μπουκάλα
Κομπατσιάρη Στερ.-Κίτσας	Χράμια- πετσέτες
Κομπελίδου Στέλλα	Δίσκος- Σεντόνι
Κονιανής Αλέκος	Κρεβάτι
Κόρακας Θωμάς	Δισάκι
Κόρακα Ευδοξία-Αντώνιος	Οικιακά αντικείμενα-αργαλειός
Κουκουμάπα Φρόσω	Τραπεζομάντιλο-δαντέλες
Κουλκουδίνα Αικατερίνη	Είδη προικός- οικιακά είδη
Κουλκουδίνας Ευάγγελος	Αγροτικά εργαλεία
Κουλκουδίνα χαρίκλεια	Χράμια-ασημένια σκεύη
Κοχλίκης Αθανάσιος	Φωτογραφικό υλικό
Κοχλίκη-Τσολογιάννη Καίτη	Μαξιλαροθήκες
Κοχλίκης παναγιώτης	Μπαούλα
Κυριαζάκος Ιωάννης	Πινακίδες εισόδου
Κύρκου Ελένη	Αγροτικά εργαλεία- χειροτεχνίες
Κύρκου Όλγα	
Κύρκου Αντώνιος	
Λακασάς Δημήτριος	Κυτριά (2)
Λακασάς Βασίλειος	Γλάστρες με λουλούδια
Λάντζα-Παλαιολόγου Ευθαλία	Σεντόνι κεντημένο
Λασκαρίδης Χαράλαμπος	Μπαουλοσκέπασμα- Υαλικά
Λασκαρίδου Λίζα	Είδη τσαγκαράδικου
Λιναρά Δ. Νικολάου	Υαλικά
Λιόλιος Βασίλειος	Κρεμάστρα- Κάδα μικρή
Λουλούδης Α. (Πυργετός)	Πιατοθήκη- φωτογραφίες
Μαστοροτάσιος Β.Γεώργιος	Τραγιάσκα- ραδιόφωνο
Μαστοροτάσιος Χ. Γεώργιος	Σαλόνι
Μαστοροτάσιος Δημήτριος	Αγροτικά εργαλεία
Ματσούκης Εμμανουήλ	Ζυγαριά καντάρι
Ματσούκης Δημήτριος	Αγροτικά εργαλεία
Ματσούκη Καίτη	Σεμεδάκια
Ματσούκης Γεώργιος	Συλλογή αρχαίων νομισμάτων
Κομπατσιάρης Σωτήριος	Παλάσκα- Καζάνι- τηγάνι
Μίγγος Γεώργιος	Δράμια πλάστιγγας
Μηνούδης Κων/νος	Συλλογή βιβλίων
Μουχαρόπουλος Γεώργιος	Συλλογή αγροτικών ειδών
Μουχαρόπουλος Παναγιώτης	Έναν τρίπτυχ
Μπαϊράμη Ασπασία	Συλλογή κεντημάτων
Μπαϊράμη Γλυκερία	Δαντέλες
Μπαϊράμη Ερασμία	Διάφορα εργόχειρα

Μπαϊράμη Ευδοξία	Είδη οικιακής χρήσης
Μπαϊράμης Αθανάσιος	Αγροτικά εργαλεία
Μπαϊράμης Αντώνιος	Ραντιστήρα-έπιπλα
Μπαϊράμης Ελευθέριος	Αγροτικά εργαλεία-καβουρντιστήρια
Μπαϊράμης Κων/νος	Όπλο-τσουκάνια
Μπαμπάνη Ανθήσα	Συλλογή κεντημάτων –κουβερτών
Μπαμπάνης Ελευθέριος	Ραπτομηχανή ποδιού
Μπαμπάνης Κων/νος	Μια τραγιάσκα
Μπαμπάνης Στυλιανός	Μεταφορά των υλικών του μουσείου
Μπαμπάνη Χαρίκλεια	Ένα χαλί
Μπάρμπας Γεώργιος-Ευτυχία	Δοκάνι
Μπάρμπας Ευάγγελος	Ραπτομηχανή
Μπάρμπας Παναγίτσα	Ρυζόμυλος- τέσσερα σκαμπώ
Μπάρμπας Παναγιώτης	Εργαστήριο τσαγκάρη
Μπιζάκη Αθηνά	Μια ντουλάπα-σετ κουρτίνες
Μπιτσιάνης Αντώνιος	Καθρέφτης- καρδάρι
Μπιτσιάνης Τέλης	6 κούκλες
Μπουσμαλής Γεώργιος	Μία κάδα
Μπουσμαλή Ξανθούλα	Κρεβατόγυρος
Μυγδαλιάς Αντώνιος	Κρασί για τσίπουρο
Παλαιολόγου Αντώνιος	Έναν δίσκο μπρούτζινο
Παλάσκας Κων/νος	Μια παραδοσιακή στολή
Παλέγκα Ειρήνη	Μια παραδοσιακή στολή Γρεβενών
Παμπόρη Καλλιόπη	Δαντέλες κοφτές
Παναγιώτου Αβραάμ	Φανάρι- σκάφη- ποτήρια
Παπά –Λένου Ειρήνη	Κουβέρτα- καρεκλάκι
Παπαγιάννης Πάτροκλος	Κατσαρόλες
Παπαδημητρίου Ζηνοβία	Μπάντα
Παπαδημητρίου Δώρα	Υαλικά
Παπακώστας Δημήτριος	Μηχανή κουρέματος ζώων –φωτογραφίες
Παπακώστα Χρυσούλα	Κουρτίνα φιλέ
Παπακώστα Νούλα	Σάλι – μπόγο
Παπαλεξίου Γεώργιος	Ένα κρεβάτι
Παπαντωνίου Αντώνιος	Νήμα της στάθμης
Παπαοικονόμου Ευθυμία	Μπακράτσι
Παπλωματάς Θεόφιλος	Λαογραφική εγκυκλοπαίδεια-Βιβλία
Παπουτσής Αχιλλέας του Δ.	Μεταφορά δένδρων- σχεδιασμός
Παπουτσή-Βασιλοπούλου Μ.	Είδη οικιακής χρήσης
Παπουτσή –Τσελεπή Κοκ.	Είδη οικιακής χρήσης
Παπουτσή Κυριακή	Τραπέζι-μπάντα-χαλί
Παπουτσή Μαρίκα	Ένα έπιπλο
Παπουτσή Μαρία του Σπυρ.	Υαλικά
Παπουτσής Δημήτριος	Οικοδομικά εργαλεία
Παπουτσής Ηρακλής	Λειμαριά
Παπουτσή- Πελάγου Κυριακή	Οικιακά αντικείμενα
Παραπούρα Αικατερίνη	Ταψί- καζάνι
Παρταλίδου Βούλα	Οικιακά είδη- κεντήματα
Πάσχου Αντωνία	Ρολόι τοίχου
Πάσχος Βασίλειος	Αγροτικά εργαλεία
Πάσχου- Δασκαλάκη Μαρία	Είδη οικιακής χρήσης
Πάσχου Νίτσα	Τραπεζομάντιλο
Πάσχου- Δερβίση Λαμπρώ	Τραπεζομάντιλο-σεμέν-κουρτίνες
Πελάγος Ηλίας	Φωτογραφικό υλικό-οικιακά είδη

Πελάγου Λουκία	Ραπτομηχανή - σάλι-ποτήρια
Πιπιλίκας Αθανάσιος	Αγροτικά και οικιακά είδη
Πιπιλίκα Χρυσούλα	Απολίθωμα κορμού-εργόχειρα-τσικρίκι
Πλασταράς Ηλίας	Καθρέπτης-μπαούλα (2)- καζάνι
Πλατσάς Κων/νος	Τσίπουρο –κρασί
Πλιάμης Αθανάσιος	Σίδερο σιδερώματος- υαλικά
Πολυζόπουλος Δημήτριος	Προτομή του παππού του- φωτογραφίες
Πολύζος Αριστοτέλης	Τραπεζάκια
Σάκου Άννα-Μαρία	Σεντόνι δαντέλα
Σαμαράς Κλέαρχος	Βελόνες καπνού
Σαμσούρης Ευάγγελος	Μια ηλεκτρική σκούπα
Σεραφειμίδης Νικόλαος	Κουρευτική μηχανή
Σολοποτιά Δέσποινα	Έπιπλο με καθρέπτη
Σταθούδη Αικατερίνη	Έπιπλα- συλλογή παιχνιδιών
Στεργιούδη Αικατερίνη	Αργαλειός –Ανέμη – λυκοπαγίδα
Τάσιου Αικατερίνη	Σεμεδάκια κοφτά
Τιμαμπούλου Φεβρωνία	Κρυσταλιέρα-είδη οικιακής χρήσης
Τόλιος Μιχαήλ	Δεμόνι
Τραούδα Ευδοξία	Κεντήματα –κουρευτική μηχανή
Τραούδα Πάτρα	Σεμέν καρέ κοφτά-κάδρο
Τσαγγαράκης Θεόδωρος	Τσουκάνι
Τσαγγαράκη Κατίνα	Ζευγάρι σκουφούνια με βελόνες
Τσακίρη Κοκώνη	Κάδρο –διάφορα κουζινικά
Τσαμπούρης Δημήτριος	Συλλογή πεταλωτηρίου
Τσαρτσαρή Ελισάβετ	Διάφορα εργόχειρα
Τσελεπή Νίτσα	Συλλογή εργόχειρων
Τσιάμη Μαρία	Κάδρα-μπουροσκέπασμα-δαντέλες
Τσιάμη Νίτσα	Συλλογή εργόχειρων
Τσιανακούδας Δημήτριος	Φορητή κινηματογραφική μηχανή
Τσιουμτσούδα Ευθυμία	Πάπλωμα
Τσέος Θωμάς	Στολή αγροφύλακα
Τσολογιάννη Παρασκευή	Μαξιλάρια-Βαλίτσες
Φανιός Ηλίας	Όπλο- ραδιόφωνο
Χαλκιά Βασιλική	Είδη οικιακής χρήσης- ραδιόφωνο
Χαρίτωνος Διονύσιος	Σίδερο επαγγελματικό
Χαρίτωνος Τέλης	Γουδιά (2)
Χαρίτωνος Ν. Μαρία	Ραπτομηχανή
Χατζόπουλος Γεώργιος	Ραπτομηχανή-οικιακά είδη
Χατζοπούλου Ελάνη	Κασκόλ
Χατζόπουλος Αναστάσιος	Συλλογή ομοιωμάτων ζώων
Χλεμέ Μαρία	Ζυμωτήρι (ζυμωτική)
Χρυσάφης Αντώνιος-Χρυσάφης Αναστάσιος	Επαγγελματικά εργαλεία
Χρυσάφης Δημήτριος	Απολίθωμα ελεφάντινου χαυλιόδοντα
Χρυσάφης Διαμαντής	Όπλο- φωτογραφίες
Χρυσάφης Ηλίας	Δερμόνι-ζυμωτήρι –παγούρι
Χρυσάφη Χαρίκλεια	Ασπροκεντήματα
Ψυχογιού Νίτσα	Εργόχειρα-χαλί

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ-ΣΥΛΛΟΓΟΙ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	Έπιπλα βοηθητικών χώρων
ΔΗΜΟΣ ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ	Έπιπλα-κουρτίνες –κάδρα
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ «Ν. ΛΟΥΣΗΣ»	Ένα έπιπλο
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ	Πλάστιγγα-αριθμομηχανές-δράμια
1 ^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ	Θρανίο- σόμπα-αρχαικό υλικό
2 ^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ	Θρανία- φωτογραφικό υλικό
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ	Μια γραφομηχανή
ΛΥΚΕΙΟ ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ	Φωτογραφικό υλικό –βιβλία
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	Αύλειος χώρος- δενδρύλια
Ι.Ν. ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	Κανδήλα
Ι.Ν. ΑΓΙΑΣ ΘΕΟΔΩΡΑΣ	Εικόνα